

Se upp med billiga åskskydd!

Vi har allt fler apparater hemma som är anslutna till både telefon- och elnäten. Därmed har vi också fått betydligt fler skador på olika apparater på grund av åskan. Det finns bra sätt att skydda sig mot åskan. Men det säljs också små, billiga saker, värdelösa som "åskskydd".

Text Christina Farm, Råd&Rön nr 5, 1998

Förra sommaren var en riktig åskväderssommare. Hur blir det i sommar?
Är det inte mer åska nuförtiden?

-Under en varm och het sommar som förra årets blir det mer åska, säger **Christer Bohlin**, Åskskyddskonsult AB, Österbybruk. Men utslaget över en tjugooårsperiod har vi varken fått det varmare eller mer åska. Däremot har vi fått många fler skador på apparater på grund av åskan.

Vi har allt fler känsliga elektroniska apparater hemma, som är anslutna till både telefon- och elnäten och ibland även kabeltevenätet: datorer med modem, telefaxar, telefonsvarare och bärbara telefoner. De här näten har olika spänning. Vid åskväder kan spänningsskillnaderna bli mycket stora och apparaterna slås ut eller börjar brinna. Blixten behöver inte slå ner direkt i huset eller ens i närheten. Den kan slå ner en bra bit bort, sedan vandrar överspänningar i ledningarna fram till huset. Skadeverkningarna kan bli allt från att huset börjar brinna till att datorn slås ut. Mer förrädiskt är att det kan bli skador på kablarnas isolation, små hål där fukt kommer in. Efter några månader brinner huset utan att man sätter det i samband med det tidigare åskvädet. Statistik visar dock att somrar då det varit mycket åska, har det också varit många elbränder.

Ett bra åskskydd kostar 5 000 - 10 000 kronor

Ett åskskydd som klarar alla effekter av åska är en mycket dyrbar anläggning i storleksordningen 50 000 – 60 000 kronor. Det krävs byggnadslov och en ombyggnad av huset, eftersom få hus är byggda med ett sådant skydd i dag och det inte heller finns några krav i byggnormen på att de ska ha det.

Kostnaden står inte i proportion till skaderiskema; då är det vettigare att ha sitt hus ordentligt försäkrat.

- Det går dock att skaffa ett tillräckligt bra och effektivt överspänningsskydd till huset, ett *inledningsskydd*, för mellan 5 000 - 10 000 kronor, säger Christer Bohlin.

Skyddet monteras invid husets elcentral och innebär att alla ledningar till huset, vatten-, gas-, el-, och telefon, förs in på samma ställe i huset. Om det blir överspänning i ledningarna omvandlas då allt till samma spänning. För att skyddet ska fungera är det viktigt att det monteras av en behörig fackman. Välj en elinstallatör, som du känner till från orten!

- Överspänningsskydd sätts in i alldeles för liten utsträckning, säger **William Persäter**, Elsäkerhetsverket. Allmänheten känner helt enkelt till dem för litet.

En husägare är, enligt de starkströmsföreskrifter som finns, skyldig att installera överspänningsskydd om det finns en risk för att människor eller husdjur kan skadas av åsknedslag i huset. Det gäller särskilt om husets elinstallationer är anslutna till en luftledning.

Elsäkerhetsverket förhandlar nu med Sveriges Elleverantörer om att nätägarna ska begränsa överspänningen i näten till högst 6 000 Volt.

Åskskydd som monteras direkt vid apparaterna

Montörer från Telia monterar särskilda överspänningsskydd på telenäten. Det är upp till den enskilda abonnenten att beställa, och naturligtvis betala, ett sådant skydd. Det måste då kompletteras med ett överspänningsskydd för elnätet.

Teliabutikerna säljer också enklare överspänningsskydd för 500 - 600 kronor, som man själv sätter in direkt i det jordade eluttaget till den apparat man vill skydda, exempelvis en dator.

- Ett sådant här skydd skyddar apparaten bra mot åsknedslag, säger **Hans-Göran Öhlin**, Telia. Men samtidigt finns en risk att man för in åskan i fastigheten, vilket kan ge överslag i el- eller teleinstallationen. Därför passar inte skyddet i ett hus på landet, där åskan för det mesta är kraftigare. Däremot kan det vara bra om man bor i en lägenhet i ett flerbiljshus i stan och skaffar hem en dyr och fin dator som man vill skydda.

Varning för billiga och värdelösa åskskydd

En besviken hallandsbo anmälde för något år sedan "Åskskyddet Faxette", tillverkat av företaget Opus, till Konsumentverket. Åskskyddet hade rekommenderats i kontorsbutiken, där han köpte sin faxväljare. Men vid första bästa åskväder förstördes både faxväljare och fax och fick repareras för dyra pengar.

"Vilseledande reklam", menade hallandsbon och Konsumentverket höll med. Företaget fick ändra formuleringarna på förpackningen. Ett åskskydd ska skydda mot överspänning, Faxette skyddar enbart mot tvärspanningar, som åsknedslag orsakar till mycket liten del.

- De här enkla skydden för några hundralappar kan man avfärda, säger Christer Bohlin. De förstör inte apparaterna, men det tråkiga är att man känner sig lurad, när det visar sig att de inte ger mycket skydd mot skador om åskan verkligen slår ner.